

G. M. Djordjević iz Novega Sada je prečital referat o delu učitelja za narodno kulturo.

G. J. Blagojević iz Belgrada priporoča učiteljstvu, naj čim bolj širi pedagoške liste. Predlaga primerno resolucijo.

G. M. Klicin predlaga, da bodi tak list „Učitelj“, glasilo „Učiteljskega združenja“

Sprejete so bile vse resolucije in ta predlog. Izvesti jih mora glavni odbor „Učiteljskega združenja“. Vse delovanje kongresa z referati priobči „Učitelj“ v svojem jubilejskem zvezku.

Kongres je trajal do 7. ure zvečer. Občudovali smo vztrajnost zborovalcev, ki so vztrajali v nabito polni dvorani od začetka do konca ter poslušali vse obsežne referate z največjim zanimanjem.

Koncert.

Zvečer je bil v veliki dvorani pri Kolareu na čast gostom koncert. Belgrajski listi so pisali, da ni bilo še pri nobenem koncertu v Belgradu tolikega navala občinstva. Dvorana je bila tako polna, da je vladala uprav tropična vročina. Več sto ljudi je moralo oditi, ker ni bilo dobiti prostora za nobeno ceno. Pri koncertu je sodelovala vojaška godba, belgrajsko pevsko društvo in mešani zbor učiteljstva mitropolije karlovaške. Vse točke obsežnega vzporeda so izvajali z občudovanja vredno preciznostjo, ki je povzročala pravcati vihar navdušenega in zasluženega odobravanja.

(Konec tega poročila priobčimo prihodnjtč.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1906 K 177.464.06.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Avstrijska enakopravnost.

Pred nami leži 164 strani obsežno „Poročilo o mestnih ljudskih šolah v Ljubljani koncem leta 1905/6“. — Knjiga sama na sebi je pač precej malenkostna, ker obsega v večini imena ljubljanske ljudske šole obiskujočih učencev in učenk, a karakteristična, nad vse zanimiva je pa statistika, ki se nahaja na straneh 136. in 148. o učencih in učenkah nemških mestnih ljudskih šol slovenske metropole. — In ta statistika nam je potisnila pero v roko.

V istini ne vemo, ali se nahaja oni velepomembni rek v cesarskem dvoru na Dunaju, glaseč se „Justitia fundamentum regnorum“ le v posmeh vsemu svetu, ali je ta izrek le nekak dokaz, da Avstrija ne pripozna tega gesla, boječ se zamere na severu.

Oglejmo si dotična statistična pregleda natančneje! Na strani 136. vidimo, da je obiskovalo l. 1905/6 nemško mestno deško petrazredno ljudsko šolo 227 učencev, povprečno v enem razredu 45.4 učencev, torej natančno ono število, ki jih predpisuje šolski zakon. Umevno je, da je učni jezik te šole izključno nemški. Po narodnosti se dele ti šolarji sledeče:

Nemcev (?) 130 učencev, Slovencev 83 učencev, drugorodcev 14 učencev.

Za 130 nemških učencev — a če bi natančneje preiskali te pristne nemške otroke, ne dobimo niti polovice pravih Nemcev — mora ljubljanska mestna občina vzdržavati petrazrednico.

Zanimive so tudi letnice, kako se je ta šola razširjala: l. 1888/9 je bila ta šola le dvorazrednica. Ako se ne motimo, jo je takrat morala občina, oziroma deželni odbor ustanoviti kar na brzojavni poziv e. kr. naučnega ministrstva! C. kr. dež. šolski svet kranjski jo je kreiral z dopisom z dne 29. oktobra 1888, št. 2051. — Trirazrednica je postala l. 1890/1 z dopisom e. kr. dež. šolskega sveta z dne 8. oktobra 1890 l., št. 2233. — L. 1891/2 je bila že štirirazrednica, tozadevni ukaz e. kr. dež. šolskega sveta je datovan z dnem 28. septembra 1891, št. 1986, a petrazrednica je postala za l. 1895/6 na podlagi dopisa tistega urada z dne 26. decembra 1895, št. 3037.

Velevažni so tu pač datumi posameznih dopisov e. kr. dež. šolskega sveta!

Nemška dekliška ljudska šola v Ljubljani je osemrazredna in šteje 461 učenk, povprečno na 1 razred 41.9 učenk, kakaj šola ima faktično 11 razredov. Zakon se strogo izvršuje. Po narodnosti je:

Nemk 292, Slovenk 155, drugorodkinj 14.

Torej za 292 pristnih (?) Nemk mora občina zopet vzdržavati kar enajstrazrednico, tedaj za 26.54 učenk že en razred. — Šola se je tako-le razširjevala: L. 1887/8 je bila z ukazom e. kr. dež. šolskega sveta z dne 15. septembra 1887, št. 1831, ustanovljena kot dvorazrednica. — L. 1888/9 se je razširila v trirazrednico, ukaz e. kr. dež. šolskega sveta z 2. oktobra 1888, št. 2252.

Štirirazrednica je postala 1889/90 l., dopis tistega urada z dne 17. oktobra 1889, št. 1811. — Petrazrednico so osnovali l. 1890/1 na podlagi tistega odloka z dne 29. septembra 1890, št. 2124. Šestrazrednica je bila ukazana z odlokom z dne 26. decembra 1895, št. 3037 za l. 1895/6, a v osemrazrednico so jo razširili za l. 1900/1, ukaz dež. šolskega sveta z dne 29. oktobra 1900, št. 2889.

Ogleda vredni so zopet dnevi posameznih ukazov, prišli so vselej „post festum“.

V naslednjem pa hočemo pokazati, kako se ozira na slovensko dečo v slovenskih mestnih šolah mesta Ljubljane glede števila učenk in učencev po posameznih razredih:

I. Prva mestna petrazredna deška ljudska šola v Komenškega ulicah je štela l. 1905/6 10 razredov s 564 učenci; 1 razred imel povprečno 56.4 učencev.

II. Druga mestna osemrazredna deška ljudska šola na Cojzovi cesti je štela l. 1905/6 15 razredov s 782 učenci; 1 razred imel povprečno 52.13 učencev.

III. Tretja mestna petrazredna deška ljudska šola na Erjavčevi cesti je štela l. 1905/6 6 razredov z 272 učenci; 1 razred štel povprečno 45.3 učencev.

III. Mestna slov. osemrazredna dekliška ljudska šola pri sv. Jakobu je štela l. 1905/6 18 razredov s 1040 učenkami; 1 razred povprečno 57.77 učenk.

IV. Mestna dvorazredna ljudska šola na Karolinski zemlji je štela l. 1905/6 2 razreda s 126 učenci in učenkami; 1 razred imel povprečno 63 otrok.

Primeri naj si napravi vsakdo sam!

S kako škrupoloznostjo postopa onaista e. kr. oblast, ki tako čuva ljubljansko nemško dečo, pri snovanju posameznih ljudskih šol ali pa pri njih razširjanju, o tem bi se pa dalo pisati cele knjige. Razredi so naravnost natlačeni, otroci sede

na tesnem liki sardele, in potem pridejo še razni kritikastri, ki vpijejo, da učiteljstvo ne stori nič itd.

Menda bi bilo pač odveč, ako bi hoteli primerjati gorečo ljubezen naše preskrbne c. kr. oblasti, ki jo goji napram slovenski deci v Trstu, Gorici in na Koroškem.

Tržaško ljudsko šolsko vprašanje bo menda — menda pravimo — rešeno obenem z volilno reformo, zakaj oni — tajinstveni kompromis, se stoječ iz samih taktičnih potez, sklenjen med „Slov. ljudsko stranko“ — ki ji načeluje mož, kateremu je sedanje ljudsko šolstvo prokletstvo za slovenski narod — kumovala sta mu tudi odlična sokoliča Spinčič et Gregorčič — in med laško kamoro, ima za podlago dovoljenje in ustanovljenje toliko slovenskih ljudskih šol v Trstu, kolikor jih bodo hoteli slovenski starši.

Enaka usoda čaka goriško ljudsko šolstvo. „Šolski dom“ bo lahko izročal vse njemu došle darove „Družbi sv. Cirila in Metoda“, in naši pomlajeni družbi se odpre s tem nov vir dohodkov. In kakor preklinjamo sedaj izdajice istrskih in goriških Slovanov ter koroških Slovencev, tako bomo še blagoslavljali mojstrske poteze vrlih zastopnikov „Slovenske ljudske stranke“!

In kaj naj rečemo o koroških Slovencih? — Menda jih je nad 68.000, a imajo po uradni statistiki samo 3 slovenske in 83 utrakvističnih ljudskih šol. A kake so te utrakvistične šole, o tem nas najbolj pouči c. kr. učiteljsiše v Celoveu.

Upamo, da se bodeta v Ljubljani obe stranki, t. j. klerikalna in liberalna, našli meseca septembra t. l. na skupnem delu, namreč pri agitaciji proti ljubljanskim nemškimi šolam. — Toplo jima priporočamo, da napravijo nekaj skupnih javnih shodov s programom: „V ljudske šole se sprejemajo le taki otroci, ki so zmožni dotičnega učnega jezika!“

Novi šolski in učni red.

Pri „Zavezini“ skupščini v Šoštanjju poročal tovariš Janko Likar.

(Konec.)

III. Klasificiranje.

Za klasificiranje nravnosti imamo petero redov: 1. lobenswert, 2. befriedigend, 3. entsprechend, 4. minder entsprechend, 5. nicht entsprechend. Za pridnost: 1. ausdauernd, 2. befriedigend, 3. hinreichend, 4. ungleichmäßig, 5. gering. Za napredek: 1. sehr gut, 2. gut, 3. genügend, 4. kaumgenügend, 5. nichtgenügend. Za vnanjo obliko: 1. sehr gefällig, 2. gefällig, 3. mindergefällig, 4. nicht gefällig, 5. nachlässig. Obznavati je, da moramo — kakor dosedaj — tudi nadalje še klasificirati štirikrat na leto. To je nepotrebno in brez pomena; v prvem šolskem letu prvega četrtletja pa celo nemogoče. Če dobiš v svoj razred 50—60 učencev, jih ne spoznaš dobro v 2½ mesecih. Dostikrat se motiš o njih zmožnostih — in klasificiraš v prvem četrtletju preugodno ali pa krivično. Tudi v višjih razredih je zaradi obilice predmetov težko se prepričati natanko, koliko znajo posamezni učenci. Poleg vsega tega pa v večini ne dosežajo šolska naznanila svojega namena, ker se pretežna večina našega prebivalstva ne briga zanje. Zadoščalo bi torej popolnoma, ako bi dajali šolska naznanila le dvakrat v letu, kvečjemu trikrat. Starši, ki se zanimajo za napredek svojih otrok, pa itak prihajajo osebno k učitelju, kar je veliko večjega pomena, ker se da ob tej priliki z njimi obravnavati tudi še druge

stvari, ki so važne za odgojo otrok. V zunanji obliki se je uvedla ta izprememba, da se odslej tiskajo tudi šolska naznanila na papir, ki ima vtisnjen cesarskega orla, kakršen papir se je rabil dosedaj za izpustnice.

IV. O dolžnostih in pravicah učiteljstva.

Menim, da ni nobenega izmed nas, ki bi bil pričakoval od tega dela novega šolskega in učnega reda bogve kaj novega. Dolžnosti — teh je mnogo — pravic malo! Predolgo bi bilo, ako bi hotel naštetiti vse to, kar mora učitelj izvrševati. Očrtajmo en dan iz učiteljskega življenja po naših paragrafi: Zjutraj ob 7. uri šolska maša, na to pouk. Če ne trpi pouk do dvanajstih, utaknimo tu notri izlet pod milo nebo, (§ 76., al. 3.) Za kosilo imej učitelj nadzorovanje otrok, ki smejo ostati čez opoldan v šolski sobi (§ 59, al. 3.); ali pa nadzoruj in strezi otrokom v šolski kuhinji. Popoldne šola, po šoli kmetijski pouk, po kmetijskem pouku korigiranje nalog, po korigiranju nalog uporabi vsaj eno uro za lastno naobrazbo (§ 121., al. 4.); po „naobrazbi“ reši došle uradne dopise, potem spiši dnevnik za prihodnji dan in se pripravi za pouk. To ti trpi pozno v noč, pa učitelj še ni gotov; še mnogo, mnogo drugega je, kar ima izpolniti in storiti. O, dela se učiteljstvu ne manjka, da bi pa za to svoje delo dobival primerno plačo — to jim je stranska stvar! Pač jih pa jako skrbi, da ne bi zaslužil učitelj kak krajcar kje posebej. § 126. prepoveduje takozvane posebne ure, ki so dosedaj donašale tuintam učitelju kako kronico, in § 127. skrbi pa še bolj za nas! Ta pa prepoveduje celo jemati daril od šolskih otrok ali njih staršev! No, daril v denarjih — teh se lahko vbranimo, ker — jih nam nihče ne ponuja. Če bi mi pa koncem leta dal oče otroka petdesetak zato, ker sem se vse leto trudil z njim, bi bil nespameten, ako bi ga ne vzel; saj vzamejo drugi gospodje, ki so malo več kakor jaz, še več kakor petdesetak. Krut pa je celo ta paragraf glede drugih neznatnih daril, ki prihajajo iz najboljših namenov. Babica mi je prinesla krožnik jagod, „zato ker se „matrajo“ z našim Janezkom; sama sem jih nabrala“ — s tresočo roko in veselega, smehljajočega obraza mi je ponudila s trudom nabrani sad. In jaz sem jih vzel in vzel bi jih še sto in stokrat, pa naj pravi paragraf, kar hoče. Jaz ne bi mogel ženice razžaliti, jaz ne bi mogel reči: „Mati, § 127. pravi, da ne smem daril jemati, pojdite in nesite jagode nazaj!“ — Prav taka je, če ti prinese kdo košarico sadja! Učiteljstvo pač samo najbolje ve, kdaj pride dar iz hvaležnosti, kdaj pa iz sebičnih namenov; v zadnjem slučaju bo vsak učitelj odločno odklonil vsak dar, če bi tudi § 127. ne bilo. Nepotreben je tedaj ta paragraf.

Razen nepotrebnih paragrafov jih je nekaj tudi konfuznih. Najbolj konfuzen se mi vidi § 107: „Personen, die sich weder mit dem Reifezeugnisse noch mit dem Lehrbefähigungszeugnis ausweisen vermögen, dürfen an öffentlichen Volksschulen nicht verwendet werden“.

To je dobro in pametno! Toda ta paragraf še ni končan; glasi se namreč dalje: „Wenn jedoch für eine erledigte Lehrstelle keine geprüfte Lehrkraft zur Verfügung steht, kann die Landesschulbehörde ausnahmsweise die Verwendung einer Aushilfskraft erlauben“. Prej kategoričen „dürfen nicht“ — no, sedaj se da pa malo „zglihati“: können auch . . .

Pa dobro; nekaj protislovja je tu, pa naj bo! Toda, če berete dalje: „Mit dem Lehrbefähigungszeugnis ausgestattete Personen, die seit mehr als drei Jahren weder an einer öffentlichen Volksschule noch an einer mit dem Oeffentlichkeitsrecht ausgestatteten Privatvolksschule gewirkt haben, dürfen an einer öffentlichen Volksschule erst nach neuerlicher